

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА РЕКЛАМИ**

СИЛАБУС

**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ТА ОСНОВИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ /
MEDIA LITERACY AND BASICS OF CRITICAL THINKING**

Інформація про викладача	
Викладачі	Болховітіна Анна
Науковий ступінь	-
Вчене звання	-
Посада	старший викладач кафедри маркетингу та реклами
Адреса кафедри	м. Вінниця, вул. Соборна, 87, корп. 1, каб. 28
Контактний телефон	(0432) 55-04-02
Е-mail:	a.bolkhovitina@vtei.edu.ua
Електронна сторінка курсу в системі дистанційного навчання	https://m.vtei.edu.ua/course/view.php?id=164
Інформація про освітній компонент	
Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С7 Журналістика
Освітня програма	«Реклама і зв'язки з громадськістю»
Навчальний рік	2026/2027
Семестр	2
Факультет	торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування
Курс	1
Групи	РЗГ-11д
Анотація курсу	Метою вивчення дисципліни «Медіаграмотність та основи критичного мислення» є формування у здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» ОП «Реклама і зв'язки з громадськістю» компетентностей та програмних результатів навчання з аудіовізуальної грамотності, розуміння ролі та значення медіа у професійній діяльності людини, навчання методам протидії ворожій пропаганді та безпеці в інформаційному світі; розвиток вмінь перевіряти інформацію та обирати надійні джерела, що є надзвичайно важливим в сучасному світі.
Мова викладання	українська
Місце освітнього компоненту в освітній програмі	
Освітня програма (ОП)	Реклама і зв'язки з громадськістю
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.
Перелік загальних компетентностей (ЗК)	ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Перелік спеціальних компетентностей (СК)	СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності. СК 02. Здатність формувати інформаційний контент.
Перелік програмних результатів навчання (ПР)	ПР 01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань. ПР 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції. ПР 05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань. ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань. ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою. ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
Пререквізити освітнього компоненту	Базові знання, здобуті після опанування ОК «Нові медіа та комп'ютерні технології», «Масові комунікації» та «Журналістика».

Тематичний план та оцінювання результатів навчання

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	всього	з них				
		лекції	практ	СРС		
Тема 1. Теоретичні основи медіаграмотності	14	2	2	10	РМГ, Т, Д, УД	6
Тема 2. Основи критичного мислення	14	2	2	10	РМГ, Т, Д, УД	6
Тема 3. Маніпуляції за допомогою інформації: характеристика та види	18	4	4	10	РМГ, Т, Д, П	12
Тема 4. Фейки та їх роль у процесі маніпуляцій та дезінформування	18	4	4	10	РМГ, Т, Д, П	12
Тема 5. Пропаганда та її види	30	4	6	20	РМГ, Т, Д, П	18
Тема 6. Фактчекінг та його інструменти	18	4	4	10	РМГ, Т, Д, УД	12
Тема 7. Відкриті дані та їх роль у протидії маніпуляціям	18	4	4	10	РМГ, Т, Д, УД	12
Індивідуальне завдання	20			20	ІЗ	22
Разом	150/5	24	26	100		100
Підсумковий контроль – екзамен						

Поточний контроль / критерії оцінювання	Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах: В – відповідь на практичних заняттях – 1 бал. УД – участь у дискусії – 2 бали. Д – доповідь – 2 бали. РПЗ – розв'язання практичних завдань – 1 бал. Т – тестування – 1 бал. РЗ – розв'язування задач – 2 бали. Е – есе – 1 бал. РМГ – робота в малих групах – 1 бал. П – презентація – 2 бали.
---	--

	ІЗ – індивідуальні завдання – до 22 балів за семестр: – Індивідуальне аналітичне дослідження медіаповідомлення – до 14 балів: визначення проблеми та тверджень для перевірки – до 3 балів; пошук і перевірка джерел – до 5 балів; виявлення маніпуляцій та обґрунтування висновків – до 4 балів; представлення результатів – до 2 балів. – Проходження курсу «Медіаграмотність: практичні навички» на платформі Prometheus – до 8 балів: сертифікат про успішне завершення – 5 балів; короткий аналітичний звіт про застосування отриманих знань – до 3 балів. – Участь у наукових заходах за тематикою дисципліни – до 8 балів як альтернатива онлайн-курсу: підготовка та опублікування тез – до 8 балів; підготовка й виголошення доповіді – до 5 балів; участь із підготовкою аналітичного звіту – до 3 балів. Загальна оцінка за ІЗ не може перевищувати 22 балів за семестр. За проходження онлайн-курсу та участь у наукових заходах сукупно зараховується не більше 8 балів. Один і той самий результат роботи повторно не оцінюється. Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів. Критерії оцінювання відповідно до положення «Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти».
Основні літературні та інформаційні джерела	1. Посібник з верифікації. За ред. К. Сільвермана; Європейський центр журналістики. URL: https://verificationhandbook.com/book_ua/ 2. Бондаренко П., Печончик Т., Сухарина А., Яворський В. Виклики для свободи слова та журналістів в умовах війни: соціологічне дослідження. Київ: Центр прав людини ZMINA, 2023. 56 с. 3. Макінтайр Л. Постправа. пер. з англ. Р. Свято. Київ : ArtHuss, 2021. 208 с. 4. Войтович Н. О., Імбіровська-Сиваківська Л. А. Медіаграмотність: технології і практичне застосування, за заг. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2024. 57 с. 5. Potter W. J. Analysis of definitions of media literacy. <i>Journal of Media Literacy Education</i>. 2022. Vol. 14, no. 2. P. 27–43. DOI: https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-2-3. 6. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив: навчальний посібник. О. Довженко, А. Єгорова, Т. Іванова, В. Міський, В. Потапова, А. Юричко ; за заг. ред. О. Волошенюк, В. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 68 с. URL: https://www.aup.com.ua/book-review/mediagramotnist-pid-chas-viyni-teori/. 7. Солодка Л. І. Логіка. Методи логічного аналізу тексту: навчальний посібник. Черкаси : Брама-Україна, 2011. 68 с.
Політика освітнього компоненту	
Організація навчання	Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до положення «Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти». Розроблено завдання для практичних занять з курсу, при викладанні застосовуються сучасні методи навчання; при виконанні завдань використовується автоматизована система управління навчанням MOODLE, передбачено виконання ситуаційних завдань та самостійної роботи. Зараховуються результати неформальної освіти.

Інтеграція ІІІ в освітній процес здійснюється відповідно до Політики застосування штучного інтелекту (ІІІ).

Згідно з пунктом 3 Політики, здобувачам дозволяється академічно добросовісно використання інструментів ІІІ з навчальною метою, зокрема для:

1. Пошук і систематизація інформації

Теми 1–2: використання ІІІ для систематизації понять медіаграмотності та критичного мислення, порівняння визначень, формування запитань для самостійного опрацювання джерел.

Теми 3–7: підготовка пошукових запитів для дослідження інформаційних маніпуляцій, фейків, пропаганди, методів фактчекінгу та роботи з відкритими даними.

Дозволено: формування переліку понять, можливих джерел і напрямів пошуку з подальшою самостійною перевіркою.

Заборонено: використання вигаданих джерел, цитат, статистичних даних або посилань; подання відповіді ІІІ як підтвердженого факту без перевірки першоджерел.

2. Розвиток критичного мислення та аналіз аргументації

Тема 2: використання ІІІ для створення навчальних прикладів аргументів, контраргументів, логічних помилок і когнітивних упереджень.

Теми 3–5: аналіз способів переконання, емоційного впливу, підміни понять, прихованих припущень і необґрунтованих узагальнень у медіаповідомленнях.

Дозволено: отримання альтернативних пояснень і контраргументів, зіставлення позицій із подальшим самостійним оцінюванням їхньої обґрунтованості.

Заборонено: підміняти власний аналіз готовими висновками ІІІ або вважати переконливість згенерованого тексту доказом його достовірності.

3. Виявлення інформаційних маніпуляцій, фейків і пропаганди

Тема 3: використання ІІІ для попереднього визначення ознак маніпулятивного впливу, вибіркового подання інформації, приховування контексту та емоційно забарвленої лексики.

Теми 4–5: порівняння заголовків і змісту повідомлень, виявлення повторюваних наративів, стереотипів та можливих ознак пропаганди.

Дозволено: формування аналітичних запитань, порівняльних таблиць і припущень, які потребують перевірки на конкретних матеріалах.

Заборонено: оголошувати повідомлення фейком, а автора чи медіа – поширювачем дезінформації або пропаганди лише на підставі відповіді ІІІ, без доказів і перевірки контексту.

4. Підготовка та проведення фактчекінгу

Тема 6: використання ІІІ для виокремлення тверджень, які можна перевірити, підготовки плану перевірки, пошукових запитів і таблиць зіставлення доказів.

Теми 4, 6: систематизація результатів перевірки текстів, фотографій, відео, цитат і повідомлень у соціальних мережах.

Дозволено: застосування ІІІ як допоміжного інструмента для планування перевірки та впорядкування самостійно зібраних доказів.

Заборонено: використовувати відповідь ІІІ як першоджерело; визначати справжність зображення, відео або цитати лише за його висновком; формулювати остаточний вердикт без перевірених доказів.

5. Робота з відкритими даними та оформлення результатів дослідження

Тема 7: використання ІІІ для підготовки пошукових запитів до відкритих реєстрів, пояснення структури наборів даних, їх упорядкування та попереднього зіставлення.

Теми 6–7: підготовка структури аналітичного звіту, таблиць доказів і презентації результатів власного дослідження.

	Дозволено: опрацювання відкритих даних із перевіркою результатів за оригінальними документами; мовне й структурне редагування власного тексту зі збереженням змісту та посилань. Заборонено: вигадувати або змінювати дані для підтвердження бажаного висновку; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки без обґрунтування; завантажувати персональні чи конфіденційні дані без належних підстав; подавати згенероване дослідження як власне. 6. Симуляція інформаційних ситуацій <i>Теми 1–7:</i> використання ІІІ для створення навчальних кейсів щодо оцінювання надійності джерел, перевірки суперечливих повідомлень, розпізнавання маніпуляцій, реагування на поширення фейків і прийняття рішень щодо публікації інформації. Дозволено: аналіз змодельованих ситуацій, обговорення альтернатив і перевірка власних рішень. Згенеровані приклади мають бути чітко позначені як навчальні та вигадані. Заборонено: поширювати змодельовані повідомлення як реальні новини, створювати неправдиві звинувачення щодо конкретних осіб або подавати готове розв'язання кейсу без власного аналізу й аргументації. Усі випадки використання ІІІ мають бути задекларовані в роботах, що підлягають оцінюванню, із зазначенням інструмента, мети та характеру його застосування. Здобувач несе відповідальність за перевірку достовірності інформації, дотримання авторського права, захист персональних і конфіденційних даних, а також за остаточний зміст і якість поданої роботи.
Відпрацювання пропусків занять	Відпрацювання пропущених занять з поважних та неповажних причин здійснюється на кафедрі маркетингу та реклами щопонеділка з 12.00 год. до 16.00 год., щочетверга – з 10.00 год. до 16.00 год. шляхом проведення викладачем опитування здобувача за темою в усній або письмовій формі.
Допуск до підсумкового контролю	Підсумковий контроль-екзамен. До екзамену допускаються всі здобувачі, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів. Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену. Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені). Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до положення «Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти».
Академічна доброчесність	Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти. Використання ІІІ здійснюється відповідно до Політики застосування штучного інтелекту у ВТЕІ ДТЕУ з дотриманням правил академічної доброчесності та вимоги декларування
Інші складові політики освітнього компонента	Середовище в аудиторії є доброзичливим, відкритим до дискусій і конструктивної критики. Взаємодія ґрунтується на повазі до різних поглядів; оцінюється якість аналізу та аргументації. Розвиток soft skills – критичного мислення, відповідальності, комунікації та командної роботи – забезпечується під час аналізу медіаповідомлень, перевірки фактів і виконання практичних завдань.

Усі завдання виконуються у встановлені строки. У разі відсутності з поважної причини здобувач самостійно опрацьовує матеріал і представляє виконані завдання під час консультації у погоджений із викладачем термін. Самостійна робота може передбачати участь у студентських конференціях, семінарах, наукових гуртках, дискусійних клубах, тематичних тренінгах та онлайн-курсах на платформах Prometheus, Coursera й інших освітніх ресурсах. Результати оцінюються відповідно до критеріїв робочої програми в межах максимальної кількості балів за ІЗ.

Обов'язковими є академічна доброчесність, дотримання авторського права, перевірка інформації перед поширенням, захист персональних даних, цифрова безпека та відповідальне й задеклароване використання ІІІ.

Затверджено на засіданні кафедри протокол № 13 від 20.08.2026

Науково-педагогічний працівник

Анна БОЛХОВІТІНА

В.о. завідувача кафедри

Надія АНДРУСЕНКО